

På sedlens bagside er en tegning af det danske panserskib Rolf Krake i Flensborg Fjord ved Alnor i 1864. Tegningen hentyder til, at Rolf Krake for første gang var i ilden den 18. februar 1864, da skibet forsøgte at ødelægge en preussisk pontonbro over Egersund. Det lykkedes desværre ikke, da Rolf Krake på grund af ringe vanddybde ikke kunne komme tæt nok på pontonbroen. Efter at have afgivet indirekte ild i 1½ time returnerede skibet til Sønderborg.

Mindestenen i Rinkenæs er også interessant i en anden sammenhæng, nemlig den at kong Christian 10. lagde en krans ved stenen den 12. juli 1920. Det skete, da kongefamilien og regeringen i biler var på vej til et besøg i Tønder, og kort forinden var blevet modtaget med stormende jubel i Graasten. Næste stop på turen til Tønder indtraf ved Kruså, hvor kongens historiske møde med flensborgerne fandt sted under banneret "Forposterne lever i haabet", og kongen udtalte "Lige så lidt som De glemmer os, glemmer vi Dem".

Åbningstider 2019

Daglig (undt. mandag) kl. 10 - 17, således:

Påskeferien: 18.4. til 21.4.2019

Sommer: 1.6. til 31.8.2019

Alle week-ends i september måned

Efterårsferien: 12.10. til 20.10.2019

Uden for normal åbningstid:

Museet åbnes efter aftale for besøgende (+ 100 kr.)

Støttemedlemmer - gratis adgang

GENFORENINGS- OG GRÆNSEMUSEET,

Koldingvej 52, 6070 Christiansfeld - tlf. 7557-3003

e-mail: info@genforeningsmuseet.dk - www.genforeningsmuseet.dk

Nyhedsbrev - udgivet af Genforenings- og Grænsemuseums Fonden

- Januar 2019

Redaktion & layout: Kaj G. Nielsen - **Foto:** Kurt Nielsen - Jørgen Ibenfeldt

- Jørgen Kølbe - Kaj G. Nielsen - Ingolf Becker m.fl. -

Renskrift af breve m.m.: Ingolf Becker

Korrektur: Peter Thygesen - Knud Erik Dinesen - Ingolf Becker

NYHEDSBREV - Januar 2019

Genforenings- og Grænsemuseet

Protektor: H.E. Ingolf, Greve af Rosenborg

2020

Så er vi godt på vej mod det store jubilæumsår i 2020. 100-årsjubilæet for det kongelige, historiske ridt over den slettede 1864-1920 grænse den 10. juli. På præcis samme dato i 2020 er det museets 25 års-dag for indvielsen af museet, hvor H.M. Dronning Margrethe II, som den første trådte ind

i museets udstilling sammen med Dronning Ingrid, Kronprins Frederik og Prins Joachim.

Det er tid til "fremkig" og tilbageblik. Ved et "fremkig" kan vi glæde os over de mange tanker og planer, som bestyrelsen har fostret. Rækken er lang - og måske ikke alle inden for rækkevidde endnu. Men sikkert er, at der i 2020 vil blive nedlagt et bronzebånd over vej og cykelsti for at markere, hvor 1864-1920 grænsen forløb lokalt. Samtidig etableres på samme sted en bronzeskulptur. Træerne på Kongens Allé vil blive forsynet med messingnummerskilte med tilhørende infotavle, så vores gæster kan orientere sig om, hvilket træ deres kommune plantede i 2004. Der vil også udkomme et Jubilæumsårsskrift. Ligeledes vil vi udgive en lille tryksag om "Grænsen 1920", med basis i den nuværende særudstilling, når denne i 2020 nedtages til fordel for en anden særudstilling på museet.

Desuden står etablering af 2 - 3 stationer med høretelefoner eller lignende til afspilning af øjenvidneberetninger, en lyskanon til visning af skiftende filmklip og tekster på museets gavlvæg i den nye sal og udvikling af kommende særudstillinger højt på museets ønskeliste. I et tilbageblik mod 2018 kan vi med glæde notere os, at museets vesthave er under omlægning, et nyt nødvendigt, isoleret og frostfrit redskabsskur blev opført og vi fik opsat henvisningstavler fra nord og syd med seværdighedssymbolet, et "Johanneskors" og et nyt museumsskilt i museumshaven, ud mod vej nr. 170.

I 2018 betjente vi 104 besøgende grupper. 6 af museets frivillige holdt foredrag og omvisning for disse grupper, som kom fra både Danmark og Tyskland. Desuden har der været flere foredrag "ud af huset" om museet. Senest i år Stubbekøbing, Herlev og Haderslev.

Vi gennemførte også 10 velbesøgte arrangementer med spændende indhold - og så har vi et rigtig flot samarbejde med en gruppe IBA-studerende fra Kolding om museets hjemmeside. Vi har al mulig grund til at se tilbage på 2018 med stor glæde og tilfredshed. Ikke mindst på grund af et fint besøgstal, dygtige museumsværter indsats og mange positive tilkendegivelser fra samarbejdspartnere, gæster, støttemedlemmer og venner.

Det siger vi en STOR TAK FOR.

Kaj G. Nielsen

Formand for Genforenings- og Grænsemuseums Fonden

HISTORIEN OM ET FOTO

I en TV-udsendelse vist i november 2017 et foto fra 1920 af daværende Kronprins Frederik siddende direkte på den slettede 1864-1920 grænse ved Frederikshøj på en væltet grænsesten imellem en tysk og en dansk kilometersten.

Fotoet er meget interessant for **Genforenings- og Grænsemuseet**, og vi henvendte os straks til Museumsinspektør Birgit Jenvold, Kongernes Samling på Rosenborg, for evt. at få lavet en kopi. Hun måtte dog melde hus forbi, men foreslog en henvendelse til Nordisk Film som stod bag den viste film. Det gjorde vi så til en ledende medarbejder ved Nordisk Film. Medarbejderen videregav vores henvendelse til Inge Rask, som var produktionsleder på omtalte film for omkring 20 år siden. Inge Rask involverede en tidligere kollega, som havde været med til at dreje pågældende film, og denne kollega, Marcus Mandal, fremtryllede hurtigt herefter en kopi af billedet til stor glæde for os på Genforenings- og Grænsemuseet.

Fra Inge Rask fik vi efterfølgende denne dejlige hilsen:

I "gamle" dage, som ikke er så længe siden, skulle man fysisk have det originale materiale, der skulle kopieres, for slet ikke at tale om arbejdet med at finde det. Et spændende men også tidskrævende job og ikke altid med Happy Ending. Men se nu bare hvor lykkeligt denne forespørgsel til Anna von Lowzow (Nordisk Film) endte.

Mon nogen kan hjælpe med **historien** bag Kronprinsens afslappede rygepause?

STØTTEMEDLEMSSKAB i 2019?

Et støtte-medlemsskab tegnes kun for 1 år ad gangen. For **150 kr.** får man tilsendt museets flotte støttebevis. Desuden får man gratis adgang til museet i hele 2019 og **endelig støtter man mindet om dette væsentlige afsnit i Danmarkshistorien.**

Sønderjyske nødpengersedler 1917-20

- af Steffen Riis, Værløse

Indtil starten af første verdenskrig i 1914 var der mønter nok i Tyskland, men under krigen begyndte befolkningen at gemme guld- og sølvmonter, fordi metallet var mere værd end mønternes pålydende. Senere opstod der også mangel på skillemønt (pfennig-mønter), og i 1917 gav Slesvig-Holstens øverste myndighed tilladelse til, at kommunerne kunne udstede "nødpengersedler" i rimeligt omfang. De tidlige sedler fra 1917/19 blev udstedt for at dække et behov for skillemønt, i modsætning til den strøm af nødpengersedler, der blev sat i omløb i 1920. Alle 27 kommuner i 1. zone udgav i februar til april 1920 farvestrålende nødpengersedler, med lokale motiver. De tyske myndigheder vogtede nidkært over sedlernes udseende og især over nationale budskaber, og det var en uskrevet regel, at sedlerne skulle have både en dansk- og tysksproget side. Nødpengersedlerne blev allerede i 1920 et yndet samlerobjekt, og mange sedler udkom i store oplag. Det gav penge i kommunekasserne, idet sedlerne ikke efterfølgende skulle indløses med rigtige penge.

Sedlen fra "Rinkenæs er, i modsætning til de fleste andre sedler, ikke videre farvestrålende. Den er trykt på gulligt papir og med kun tre farver grøn, rød og sort, og sandsynligvis udgivet i forbindelse med afstemningen i 1. zone den 10. februar 1920. Pålydende værdi "Fünfzig Pfennig", udgivet af "Rinkenæs" Kommune, underskrevet af kommuneformanden Asmussen og sikkert fremstillet på et trykkeri i Flensborg eller Hamborg.

Sedlen har på forsiden en tegning af en mindesten, rejst i 1848 i Rinkenæs, over den første danske soldat, der faldt i Treårskrigen – Seier Steffensen, Butterup, Ølsted Sogn, Vejle Amt. Seier Steffensen var underjæger ved 1. Jægerkorps, 4. kompagni, der den 6. april 1848 var gået i stilling bag en jordvold vest for Rinkenæs, hvor man afventede de fjendtlige styrkers fremrykning. Det skete kort efter under livlig skydning. De danske Jægere besvarede ilden, og angriberne blev bragt til standsning i en afstand af 150 alen. Det skete med hjælp fra yderligere to danske kompagnier fra Tørsbøl, og preusserne indledte et hastigt tilbagetog. I denne ganske lille fægtning havde de danske tropper en død – nemlig Seier Steffensen - den første faldne i krigen i 1848. De danske soldater tog Seier Steffensens død som et varsel om, at sejren ville blive på dansk side. Seier Steffensen blev stedt til hvile på Rinkenæs Kirkegård, og på det sted, hvor han faldt i den vestlige udkant af Rinkenæs, blev der rejst en mindesten, som endnu i dag kan ses ud for Sejrsvej 112 i Rinkenæs.

Seier Steffensens mindesten bærer denne indskrift:

Minde om den 6. April 1848.

*Første Skud fra Krigerskare
Voldte Byen Skræk og Fare
Men med Pries og Hæder
Broderlig vi mindes Eder
Som for os i første Möde
Seier vandt
Hvor "Seier" døde.*

EFTERLYSNING:

Mon nogen af Nyhedsbrevets læsere kan hjælpe med oplysninger om ovenstående "plakat" - lidt større end en A-4 side?

OPLYSNINGER OM MUSEETS STØTTEMEDLEMMER?

Museet modtager og opbevarer ikke cpr-numre eller andre følsomme oplysninger om vore gæster eller venner af museet. Heller ikke telefonnumre bliver lagret. Mailadresser anvendes kun til brug for udsendelse af elektroniske nyhedsbreve, takkemails for indleverede effekter o.l. Disse mailadresse opbevares elektronisk med elektroniske låse og de er ikke tilgængelige for ubeføjede og bliver heller ikke udleveret til 3. mand.

Museet har af sikkerhedsmæssige grunde overvågningskameraer i salene, som er tændt døgnet rundt. Optagelser herfra bliver slettet efter 30 dage.

Giver denne orientering anledning til spørgsmål, besvarer bestyrelsen meget gerne spørgsmål pr mail eller telefon.

SKAMLINGSBANKE-SANGEN

I en anden udgave end den, de fleste af os har kendt fra giro 413, ser vi fra syd mod nord. Verselinierne i alle strofer taler helt for sig selv og behøver næppe nogen fortolkning. Bl.a. verselinierne i strofe 3:

"Vi hernede lever stadigvæk i Haabet" og "Hist vi skuer Skamlingsbanke i det fjerne! /Du, som rummer Mindet om vor kære Mo'r! /Du vor Længselsmaal, hvor vilde vi dog gerne /Atter fylke Dig, Du dyrebare Jord!"

STOLENE SLAP BARE OP....

Hele 104 gæster deltog i museets markering af Våbenstilstanden den 11.11.1918 og flere gæster måtte stå op under arrangementet, som startede på museet kl. 15. Allerede inden kl. 14 myldrede gæsterne ind. Dels for at sikre sig en siddeplads. Dels for at sikre sig en af de eftertragtede 100-årsjubilæums pins med den symbolske valmue. I dagens program indgik også sang, akkompagneret af **Bente Ibenfeldt** og fortælling af **Leif Gr. Thomsen** om, hvorfor kornvalmuen, **Remembrance Poppy**, dengang blev et så populært symbol på freden. Et symbol, som store dele af verden siden har delt og taget til sig.

Forfatter Sven Petersen, Kalundborg, fortalte om et familiemedlems, **Theodor Hansen Hartung's**, deltagelse i 1. verdenskrig. Det er der blevet en gribende bog ud af med titlen - **"En sønderjydes liv på godt og ondt"**. Der var naturligvis mulighed for bogkøb med forfatterens personlige hilsen. En af skildringerne fortæller om Theodor Hansen Hartungs oplevelse, da krigen sluttede. På Våbenstilstandsdagen led han af en frygtelig tandpine og bad sin overordnede om at få tilladelse til at gå til lægen for at få tanden trukket ud. Han fik følgende besked og samtidig ordre om ikke at røbe noget for andre: **"De har min tilladelse", sagde majoren, "men sørg for at få den ud, mens der er krig, for kl. 11 er det slut!"** Tavshedsløftet holdt han dog ikke. Lægen var færdig med stuegang, havde fri og ville ikke trække tanden ud. Men da han hørte at freden startede kl. 11, blev han alligevel så begejstret, at han serverede en halv liter god, gammel cognac for Hartung, inden han så endelig trak hans tand ud! Uden bedøvelse.

Den meget spændende og velskrevne bog kan købes på Genforenings- og Grænsemuseet.

Dernæst oplevede gæsterne den danske kirkegård i Braine i en TVSyd udsendelse fra 90-året, som museet har fået af kanalen til brug på museet - og endelig, som en smuk afslutning på dagen, nedhaling af museets flag til sækkepibetonerne "Amazing Grace", hvorefter resten af gruppen fra **Green Forest Pipe Band** gav en indendørs koncert fra museets biblioteks balkon til stor begejstring for gæster.

En virkelig flot og værdig eftermiddag.

Forfatter Sven Petersen

Bente Ibenfeldt og Henning Buch, Canal6000

Sækkepibekonzert

Flagnedhaling

Da bedstefar døde af glæde den 10. juli 1920

- af Steffen Riis, Værløse

Kongens ridt over den gamle grænse den 10. juli 1920 var for de mange tusinde, der var mødt frem ved Frederikshøj, en strålende dag i jubel og fest. Allerede i de tidlige morgentimer havde tusindvis samlet sig ved toldstedet og landevejen var tæt pakket hele vejen fra Frederikshøj Kro og helt ned til Christiansfeld og Tyrstrup Kirke. Mange var kommet langvejs fra, hvilket også gjaldt møller Hans Jørgen Bylling, Horsens, der stammede fra Broballe Mølle på Als. Han var i sin ungdom udvandret fra hjemmet i Broballe til Horsens, hvor han havde slået sig ned som møller. Men Hans Jørgen Bylling glemte ikke sin hjemegn på Als, og selv om han i en årrække blev jaget af prøjsiske gendarmere, måtte han besøge sit barndomshjem og familien på Als. Den 10. juli 1920 var han netop ankommet til grænsen, for at besøge sin søn, forpagter Bylling, Aller Mølle i landsbyen Aller, der ligger godt en km. øst for Christiansfeld, og naturligvis også for at opleve

kongens historiske ridt over den gamle grænse.

Æresport ved Høkkelbjerg Skole hvor bedstefar Hans Jørgen Bylling ventede på, at kongen skulle komme forbi. Det er skolen til højre i billedet.

dens hans 6 år gamle barnebarn, der i dåbsgave har fået bedstefarens navn, var på vej til Høkkelbjerg Skole sammen med sin onkel Niels.

Men midt i den voldsomme trængsel på vejen skete en tragisk hændelse, idet Hans Jørgen Bylling, den ældre, overvældet af dagens store begivenhed, og af sine egne følelser, midt i menneskemængden drog sit sidste åndedrag. Den sørgelige begivenhed oplevede Hans Jørgen Byllings seksårige barnebarn på nært hold, og han har senere i livet nedskrevet hvordan han, den 10. juli 1920, oplevede at hans bedstefar døde af glæde.

FOR 24 ÅR SIDEN skrev Jydske Vestkysten og Kolding Ugeavis følgende:

”Genforenings-festdag

Den 10. juli 1995, 75-året for Genforeningen blev mindet på bedste vis. Tusinder havde taget opstilling for at overvære kongefamiliens besøg. Det var Christian den Tiendes barnebarn, Dronning Margrethe, som sammen med Dronning Ingrid, Kronprin Frederik og Prins Joachim markerede jubilæet. De spadserede fra mindestenen for Kongens møde med det genforenede Sønderjylland til det nye Genforenings- og Grænsemuseum”.

Inden det royale besøg på Genforenings- og Grænsemuseet var der regimentsmusik, sang og officielle taler af Undervisningsminister Ole Vig Jensen og Borgmester Jørgen From samt afsendelse af DGI's-flagstafet ”Sønderjylland rundt”.

Efter museumsbesøget var der sammenkomst for Christiansfeld Kommunes inviterede gæster til en forfriskning på Den gamle Grænseskro, inden den royale familie kørte videre til Schackenborg.

600 gæster deltog efterfølgende i museets egen reception, som også blev holdt på Den gamle Grænseskro med Frode Kristoffersen som hovedtaler.

Fotos: Jørgen Kølbe fra: ”To dronninger på jubilæumsbesøg” - Tillæg til ”Slesvigeren nr. 10-1995”

PÅ TUR MED DE FRIVILLIGE ILDSJÆLE

Traditionen tro, var der igen i år arrangeret en udflugt for museumsværter, æresmedlemmer, havelaug, plæneklipperpiloter, museumsvenlige medhjælpere og bestyrelse. Udflugten var bestyrelsens tak til de mange frivillige ildsjæles ulønnede indsats på museet i 2018. Vejret var vi spændte på, men når nu alle disse herlige frivillige skulle af sted, så MÅTTE det jo blive godt vejr. OG DET BLEV DET! Turen gik til Fyn, hvor vi skulle besøge Europas største bisonfarm. Inden vi kørte ud på den fynske prærien nød vi kaffepausen med lækkert wienerbrød - igen i år sponseret af Honningkagehuset i Christiansfeld. Frokosten blev indtaget i Odense - og dagen sluttede i Middelfart hos Freddy Sejer, som siden han blev pensioneret, har lavet de sjoveste stentøjsfigurer - "Det grønne Folk", som huserer overalt i hans have.

Kl. 16.30
"landede" vi igen på museets parkeringsplads. Godt møtte af den gode mad og dagens mange indtryk.

Betal støttebeviset 150,- kr. NEMT, HURTIGT og BILLIGT:

Overførsel af beløbet fra bank til museets bankkonto:

Bankens reg. nr.: 9743 – og kontonr.: 0622834

Betaling af indbetalingskort: Udfyld kodelinien med 01 og kontonr. 0622834

MobilePay: 93804

12 VIGTIGT: HUSK ALTID - UANSET BETALINGSMÅDE
- AT MEDSENDE NAVN OG ADRESSE

Øjenvidneberetning af Hans Jørgen Bylling, den yngre – født 16. december 1913:

"Jeg husker Genforeningsdagen, da kongen skulle komme ridende på den hvide hest. Onkel Niels og jeg skulle gå fra Mads Jørgensen i Høkelbjerg til Toldstedet i Frederikshøj. Der var ca. en kilometers gang, og der var tusindvis af mennesker deroppe. Vi ville prøve at finde de andre fra familien. Vi ser bedstefar (Hans Jørgen Bylling den ældre), og mens vi er ved at gå over til ham, ser vi, at han er ved at falde om. Han stod med en stok, for han var en stor mand. Da han falder, falder han bagover og hans stok vandrer i luften. Det er et af de første minder jeg har fra min barndom. Bedstefar faldt død om – død af glæde. Da havde de lige råbt: Nu kommer Kongen! Da de råbte det, fik han et hjerteslag og døde. Han havde været væk i så mange år, og dette var den største oplevelse i hans liv, og den blev hans sidste."

4 spændende foredragsholdere på museet i 2018

De fire inspirerende foredragsholdere var: Tidligere minister i Slesvig-Holsten, Anke Spoorendonk, tidligere generalkonsul Henrik Becker Christensen, forfatter N.P. Wiborg og museumsvært Sven Borregaard

"GULD" TIL MUSEET:

Der kom en pakke fra en museumsven i København med diverse afstemningsagitationsmateriale fra Zone II - til fordel FOR Danmark. Bl.a. originale afstemningsplakater godkendt med CIS stempel!

104 gruppebesøg i 2018

Foto: Kurt Nielsen, Kolding

Heraf 2 grupper med i alt mere end 100 deltagere fra Kolding Lokalhistoriske Forening i september 2018. Derudover besøgte 102 andre grupper museet henover året. Enkeltgæster havde vi fra Danmark, Holland, Tyskland, Finland, Kina, Afrika, England og USA.

”KONGEFLAGET” fra Seggelund Kro

På Genforenings- og Grænsemuseet har man blandt andet mulighed for at se ”Kongeflaget”. Afdøde Ane Margrethe Kappel, Seggelund Kro (kroen, et par kilometer syd for Christiansfeld, er nu revet ned), afleverede for mange år siden flaget til museet og ved den lejlighed fortalte hun, at familiens flag fra 1920 kun blev hejst i alt 3 gange.

På afstemningsdagen den 10. februar 1920 om morgenen lod man Dannebrog gå til tops ved Seggelund Kro præcis kl. 8. Fra kl. 9 om morgenen til kl. 8 om aftenen kunne man afgive sin stemme om Nordslesvigs/Sønderjyllands fremtid. Afstemningsdagen var præget af regn, rusk og blæst, som flåede flaget til ”det halve”.

På trods af flagets forfatning blev det hejst for anden gang den 10. juli 1920, da Kong Christian X red over grænsen ved Frederikshøj og dermed markerede landsdelens længe ventede tilbagevenden til Danmark.

Ane Margrethes faster, Ginna Skovlund (født Kappel), var en af de mange unge piger, som strøede blomster ved Frederikshøj den dag.

I 1937 blev flaget hejst for sidste gang, da Kong Christian X var på besøg på skolerne i Christiansfeldområdet.

Herefter blev flaget pakket ned i beskyttende avispapir og gemt, indtil det i 1995 blev skænket til Genforeningsmuseet.

Familien kaldte flaget ”Kongeflaget”.

FOR 24 ÅR SIDEN

- artikel i JyllandsPosten den 5. juli 1995. Avisen skrev bl.a.:

Grænseløst slid bag nyt museum

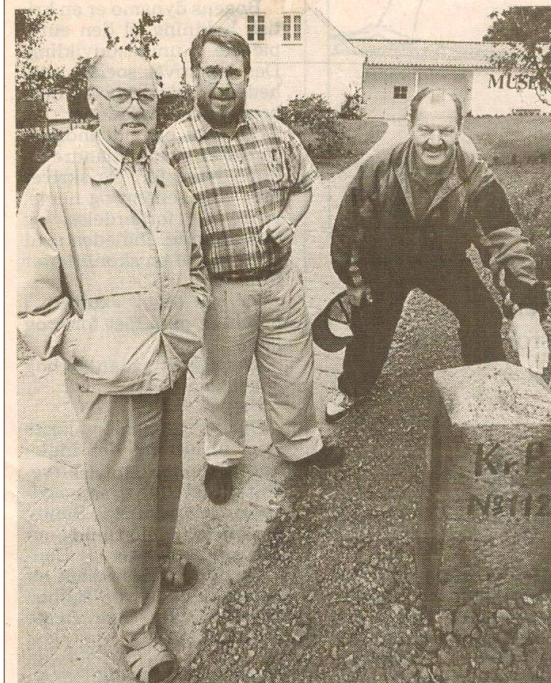

Foto: PREBEN TOLSTOY

Formand Kaj G. Nielsen, kasserer Lorenz Asmussen og næstformand Albert Højgaard er hovedkræfterne bag det nye Genforenings- og Grænsemuseum

”Et usædvanligt sammenhold, en stor portion idealisme og mange timers frivillig arbejdskraft har på rekordtid fået rejst Danmarks nyeste museum, Genforenings- og Grænsemuseet ved Christiansfeld.

Museet er på bare et halvt år indrettet i et hus fra 1877, som ligger godt 200 meter nord for Danmarks grænse mod syd efter nederlaget til prøjserne i 1864. ”Der er mange at takke for museet, for sammenholdet på egnen har været helt enorm. Ikke en eneste håndværker har sagt nej, og alle har arbejdet gratis og givet os materialer. Pensionister har klaret det øvrige arbejde, og haven har Christiansfelds Haveforening anlagt”, siger Kaj G. Nielsen.

Den smukke have – med en del planter hentet i dronning Ingridts slotspark i Gråsten – tilbydes museets gæster og forbipassende som et rastested, hvor man kan spise medbragt mad.

Der bliver ingen problemer med at få kustoder. Indtil nu har 14

meldt sig til at tage hver mindst fem dage i sæsonen, som i år går frem til den 15. september.

Fonde har foræret museet 400.000 kr. Der er kommet 70.000 kr. fra salget af støttebeviser – og så udgør værdien af den frivillige arbejdskraft og materialer omkring 600.000 kr.

Der er foreløbigt godt 400 effekter på udstillingen, hvoraf mange er gaver, andre er lånt ud til museet”.

I Haderslev finder man på Parkvej 27 en mindesten med denne inskription:

DEN 14. JUNI 1914 HOLDTES PÅ DETTE STED DET SIDSTE DANSKE ÅRSMØDE I NORDSLESVIG UNDER FREMMEDHERREDØMMET - SPROG - SKOLE - OG VÆLGERFORENINGEN HOLDT DETTE STÆVNE HVOR TUSINDER AF DANSKE SØNDERJYDER AFLAGDE VIDNESBYRD OM EN LIVSKRAFTIG OG UKUELIG DANSKHED EFTER 50 ÅR I STRENG UDLÆNDIGHED.

SPROGFORENINGEN SKOLEFORENINGEN

OG GRÆNSEFORENINGEN SATTE I 1937 DETTE MINDE

Dette Nyhedsbrev er udsendt med støtte af

6

toptrykgrafisk

Buskmosevej, DK 6300 Gråsten, tlf. 7465-0101

11

FOR 25 ÅR SIDEN

- artikel fra "A pro pos kultur" nr. 4-1994

Det nye museum placeres nær det sted, hvor Kong Christian X red over grænsen i 1920 på en hvid hest. (Foto af Thv. Larsen venligst udlånt af Lokalhistorisk Arkiv, Sønderborg)

Nyt museum godt på vej

Stædighed og entusiasme giver resultat: Grænse- og Genforeningsmuseum bliver færdigt til tiden

Et nyt sønderjysk museumsprojekt er godt undervejs allerede i helt bogstavelig forstand: Man kan indlægge det som en pause i en trættende biltur, for det kommer til at ligge over for en kro ved hovedvej A 10 lidt nord for Christiansfeld. Placeringen nær ved det sted, hvor Kong Christian X red over grænsen i 1920 er også ideel, fordi emnet for museet skal være den gamle grænse og genforeningen.

Museet er godt undervejs, også i overført betydning. Der er sikret et hus til det, og der er skaffet midler til indretningen. Det bliver altså ikke endnu et eksempel på, at entusiasme må bukke under for jordbundne realiteter. Tanken om et grænse- og genforeningsmuseum ved Frederikshøj har ellers mødt praktiske problemer nok - først og fremmest tidsfaktoren: Ideen blev nemlig fostret så sent som i foråret 1993, og samtidig har det været nærmest en trosartikel for forberedelsesgruppen, at stedet skulle åbnes den 10. juli 1995 - 75 års-dagen for kongeridtet. Dette handler også om,

hvordan stædighed og entusiasme - parret med realitetssans og hjulpet på vej af et stort held - kan vinde kampen mod uret.

Begyndelsen var ikke det sværeste: Da først én person havde fået ideen, blev der hurtigt dannet en effektiv arbejdsgruppe, og Den gamle Grænseskro stillede en grund til rådighed, en arkitekt og en udstillingssagkyndig blev involveret. Samtidig voksede byggeprojektet dog fra en beskeden træbygning til et murstensbyggeri i stil med de gamle landevejskroer og til en pris i nærheden af et par millioner kroner. Her var halsen nær knækket, for en runde med raslebøssen til fonde og mulige sponsorer indbragte kun omkring en tiendedel af dette beløb. Det var dog nok til, at arbejdsgruppen kunne omdannes til en fondsbestyrelse.

Værelse til gendarmene

Men ellers så det en tid lidt sort ud, indtil der en dag var møde på Den gamle Grænseskro.

Nogle kom til at se ud ad vinduet på et ældre beboelseshus lige overfor og bemærkede, at det ville løse mange problemer, hvis det var til salg. Kroværtten kunne oplyse, at det havde det været for ikke så længe siden. Det endte med, at fonden kunne overtage det til en overkommelig pris, efter at Christians-

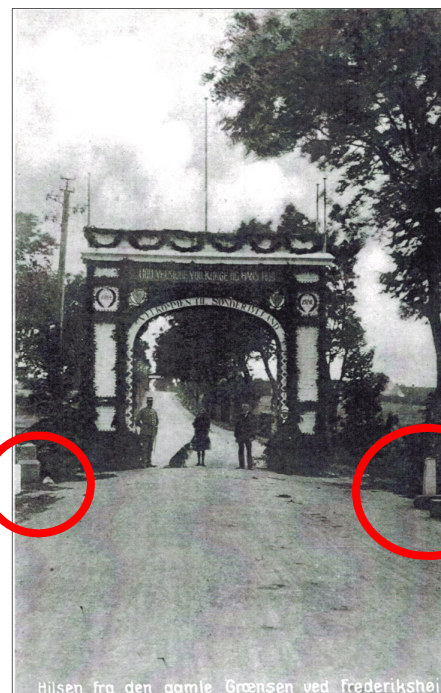
feld Kommune havde stillet garanti for tilbagekøb, hvis museumsfonden mod forventning skulle lide økonomisk skibbrud.

For museet har det ikke forringet husets værdi, at der endnu i dag hviler en mærkelig servitut på det. Den fastsætter, at der til stadighed skal stå et værelse til rådighed for grænsegendarmene, en bestemmelse som ikke har været aktuel siden 1920, men som nu kan komme til ære og værdighed igen i form af et mindeværelse om grænsebevogtningen.

Så nu er projektet søsat. Museumsfonden har et hus og omkring 200.000 kr. i kassen - et beløb som endda vokser jævnt ved salg af støttebeviser, trykt på kopier af en afstemningsplakat fra 1920. Flere fondsbevillinger kan måske også komme til under de nye forudsætninger, og folk er begyndt at komme med ting til udstillingen, bl.a. gamle sangbøger og en vagtprotokol fra grænsegendarmet.

Der er al mulig grund til at tro, at Grænse- og Genforeningsmuseet faktisk kan åbnes den 10. juli 1995, og kongefamilien er allerede inviteret. Det kan altså sommetider nytte at blive ved, selv om det i perioder ser ud til at være mod stærke odds.

AT

Hilsen fra den gamle Grænse ved Frederikshøj

HILSEN FRA DEN GAMLE GRÆNSE VED FREDERIKSHØJ - 1920

På postkortet ses æresporten ved Frederikshøj, kendt af mange fra historiebøgerne, set fra nord mod syd med inskriptionerne "GUD VELSIGNE KONGEN OG HANS HUS" og "Velkommen til Sønderjylland". Den slettede grænse ses lidt nordligere. Til højre ses en tysk og en dansk kilometersten på hver sin side af den væltede grænsesten, nr. 112.

Grænsestenen er den ene af 2 grænsesten, som i dag flankerer Genforenings- og Grænsemuseets hovedindgang. Grænsestenene er udlånt af Haderslev museum. "Kongestenen" blev sat den 15. maj 1921 til minde om begivenheden på det sted, hvor æresporten var rejst i 1920. Til

venstre i billedet ses en prøjsisk nivellementssten. Længere nede mod syd skimtes den næste æresport ved Høkkelbjerg skole.

BRONZEBÅND og BRONZESKULPTUR på den slettede grænse i 2020

Genforenings- og Grænsemuseet har idéset tanken om at få lagt et bronzebånd over vej og cykelsti til markering af 1864-1920 grænsen, suppleret med en bronzeskulptur, som en meget symbolsk historiefortælling direkte på den slettede grænse. Se foto på næste side.

Bronzebånd og -skulptur skal ses som et varigt og værdigt monument over den slettede grænses forløb fra 1864 - 1920, som gør turister og andre historieinteresserede klogere på denne del af danmarkshistorien.

Vi håber, at **Hendes Majestæt Dronning Margrethe II** i forbindelse med jubilæumsfestlighederne i 2020 vil foretage en afsløring af bronzebånd og skulptur den 10.7.2020 på denne historiske dag, der også, som nævnt i forordet, er museets 25-årsdag for indvielsen af det den gang lille museum, som nu er meget større.

Billedhugger og bronzestøber Flemming Jarle fra Vejle er tiltænkt opgaven, som nu, p.g.a. alle medfølgende praktiske opgaver, er lagt i hænderne på Kolding Kommune efter gensidig aftale med museets bestyrelse.

Til venstre ses et privatfoto fra 1920. Det er dette motiv af den væltede grænsesten imellem de oprindelige to kilometersten på hver sin landeside med angivelse af afstand til Kolding (12,7 km /Vejle - 39,8 km) og Altona (236,3 km), som tænkes udført i bronze.

GENFORENINGEN 1920

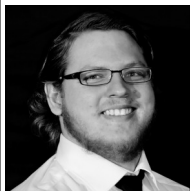
- bogværk i 2 bind

Forfatter Steffen Riis, er trofast museumsven og forfatter af diverse artikler i museets Nyhedsbrev, som årligt udkommer i januar måned. I 2020 barsler han med et helt nyt og flot 2-bindsværk om Genforeningen. Udgivelsen er planlagt til den 10. februar 2020, i 100-året for Genforeningen. Udgiver er Danmarkssamfundet, Kolding.

Den bærende idé med værket har været at sætte de 100-år gamle tekster om Genforeningen i bøger og aviser sammen med de tusindvis af billeder, der findes på arkiver, museer, Det kongelige Bibliotek og ikke mindst på tidens postkort, til en samlet fortælling om den række af historiske begivenheder, der i årene 1918-1920 bragte Sønderjylland hjem til Danmark. Samlet set er værket på 480 sider med mere end 600 illustrationer. En af bogens artikler bringer vi på side 4 i dette Nyhedsbrev. **Bind 1:** Vi vil hjem, hjem til Danmark.

Bind 2: Genforeningsfesterne juli 1920

Yderligere oplysninger om værket fås på følgende e-mailadresser: kolding@danmarkssamfundet.dk eller steffenriis@privat.dk

Jonas Ahrnfeldt
Hymøller Larsen

Lise Duemose
Schneider Poulsen

Simon Kalmar
Riis Mortensen

Irene Benthin

I foråret 2018 havde 6 projektgrupper fra IBA (International Business Academy, Kolding) i løbet af en måneds tid deres gang på Genforenings- og Grænsemuseet. Som en del af deres studier, skulle de efter aftale med museet analysere og vurdere museets hjemmeside og informationsmateriale og foreslå forbedringer, som bl.a. kunne appellere til potentielle yngre museumsgæster. Det blev gruppe 6, som løb med sejren! De er nu i gang med at give museets hjemmeside en ansigtsløftning. Vi glæder os til at se det færdige resultat.

Mange blev klogere på 1864

Den danske sabel, model 1854, også kaldet "gravkorset", er et dansk sidevåben, udleveret til de menige soldater under krigen i 1864. Den har fået tilnavnet "gravkorset", da skæftet ligner det kristne kors, og fordi sværdet udover kamp også blev brugt til at markere de danske døde soldater på slagmarken. Sablens nr. registrerer våbnet i regimentets beholdning. Man kan i regimentets mandsskabsliste se, hvem våbnet er udleveret til, så man kunne identificere den enkelte faldne soldat, som enten ofte var blevet begravet i en fart - eller som slet og ret lå, hvor han faldt.

Denne orientering om "gravkorset" og om soldatens udrustning anno 1864, samt spændende soldaterberetninger, fik de fremmødte gæster i Genforenings- og Grænsemuseets have, da Hasse Jespersen den 18. juli slog lejr i haven i fuld tidstypisk feltmæssig mundering.

Desværre tillod politiet p.g.a. brandfare ikke affyring af soldatens forladegevær - et miniégevær, årgang 1822.

"Soldaten", Hasse Jespersen, fra Det Danske Auxiliarkorps kunne glæde sig over mange spørgsmål fra de fremmødte tilhørere. Soldaten forlod ikke sin post og fik mange henvendelser fra interesserede gæster.

Det Danske Auxiliarkorps arbejder med historieformidling og levende historie.

Gruppen, som tæller op til 20 uniformerede soldater, forsøger at genskabe historien, som den har, eller kunne have været, ved at genskabe den danske soldats udstyr og liv, hovedsageligt i perioderne 1808, 1848-1850 samt krigen i 1864. Gruppen har valgt at arbejde med disse perioder, fordi disse perioder har haft en stor indflydelse på den danske identitet og samtidsforståelse.

